

29 januari 2026

Eye presenteert tentoonstelling Eye(s) Open

Nieuwe perspectieven op koloniaal filmerfgoed

In de tentoonstelling *Eye(s) Open – Nieuwe perspectieven op koloniaal filmerfgoed* gaan elf kunstenaars in dialoog met Eyes deelcollectie van zo'n 2.000 koloniale films afkomstig uit voormalig bezette gebieden in Indonesië en Suriname. Zij maakten tien nieuwe werken gebaseerd op deze films. Daarmee leggen ze koloniale structuren en praktijken bloot en bevragen ze de rol van de camera in het bestendigen van macht.

Eye(s) Open – Nieuwe perspectieven op koloniaal filmerfgoed, 3 april – 6 september 2026, Eye Filmmuseum, IJpromenade 1 Amsterdam, eyefilm.nl/eyesopen

Wie om zich heen kijkt, ziet nog altijd de sporen van het koloniale verleden van Nederland. Dat verleden manifesteert zich in alledaagse dingen: in het rubber van onze autobanden, in de hagelslag op onze boterhammen. Maar ook ons visuele geheugen is ermee doordrenkt. In het archief van Eye bevinden zich films uit de koloniale tijd die getuigen van deze geschiedenis. Het zijn beelden van gebieden zoals die werden gezien en vastgelegd door de bezetter: tijdsdocumenten die, vanuit een eurocentrische blik, bijdroegen aan het in stand houden van een onderdrukkend systeem.

Eye beheert zijn enorme internationale filmcollectie als een 'Levend Archief' dat open staat voor hergebruik en nieuwe interpretaties door makers, denkers en onderzoekers. In het verleden kwamen hier films uit voort zoals *Ze noemen me baboe* (2019) en *Mama Sranan* (2023) en de Eye-tentoonstelling *Péter Forgács - Sluimerend vuur* (2013). In de visie van Eye is de filmgeschiedenis nooit af, maar altijd in beweging door nieuwe, aanvullende perspectieven.

Andere ogen

In 2023 publiceerde Eye een open call voor een artist-in-residence positie, waarop ruim 80 makers wereldwijd reageerden. Opvallend was de grote interesse in de deelcollecties uit de voormalig bezette gebieden in Indonesië en Suriname. Eye besloot daarom bij wijze van pilot om niet één, maar tien projecten te ondersteunen, om zo met 'andere ogen' naar dit deel van de Eye-collectie te kunnen kijken en bezoekers in een kunsttentoonstelling een rijke caleidoscoop van nieuwe perspectieven en invalshoeken te kunnen bieden, die aanzet tot dialoog.

Bregtje van der Haak, directeur Eye Filmmuseum: 'Het is van belang om de Eye-collectie te blijven bevragen. Wie had in het verleden een camera en wie niet? Hoe maken we als filmarchief ook zichtbaar wat er niet is? En hoe maken we de collectie rijker en toegankelijker voor iedereen? Dit zijn geen abstracte, maar uiterst concrete vragen: ze bepalen hoe wij onze gedeelde geschiedenis kunnen begrijpen.'

Deelnemende kunstenaars

De elf kunstenaars, afkomstig uit diverse landen, deden twee jaar lang onderzoek naar de eclectische verzameling van vaak problematische beelden. Naast de tentoonstelling, worden de nieuwe werken opgenomen in de collectie van Eye.

De deelnemende kunstenaars zijn **Paula Albuquerque** (Portugal/Nederland), **Timoteus Anggawan Kusno** (Indonesië), **Esther Figueroa** (Jamaica), **Sabine Groenewegen** (Nederland), **Jongsma + O'Neill** (Eline Jongsma, NL and Kel O'Neill, VS), **Miranda Pennell** (Verenigd Koninkrijk), **Jameisha Prescod** (Verenigd Koninkrijk), **Afrian Purnama** (Indonesië), **Riar Rizaldi** (Indonesië) en **Mahardika Yudha** (Indonesië).

Onder meer te zien

De Indonesische kunstenaar Riar Rizaldi biedt bijvoorbeeld een nieuwe kijk op zogeheten phantom ride-films, een genre uit het begin van de twintigste eeuw waarbij een camera op een locomotief al rijdend het landschap vastlegt. In zijn filminstallatie *Tropenkolder* - met roterende hoornluidsprekers - wekt Rizaldi door re-enactment de ervaring tot leven van een groep Javaanse spoorwegaarbeiders wier ongeziene arbeid dit soort films mogelijk maakte.

De Nederlandse Eline Jongsma en de Amerikaanse Kel O'Neill sloegen een experimentele weg in en maakten samen het op AI gebaseerde installatiekunstwerk *Dominion*, dat verbeeldt hoe niet-gefilmde ontmoetingen tussen Nederlandse katholieke missionarissen en de lokale bevolking van het eiland Flores er mogelijk hebben uitgezien.

De meerkanaals filminstallatie *What We Inherit* van de Britse Jameisha Prescod is meer essayistisch van toon en gaat in op de zwarte Surinaamse, spirituele reactie op ziekte en hoe koloniale ideeën over zwarte lichamen de gezondheidszorg voor Afro-Surinaamse en Marron-gemeenschappen mede hebben bepaald.

Gastcurator Hicham Khalidi

Voor *Eye(s) Open* werkt Eye samen met gastcurator Hicham Khalidi, directeur van de Jan van Eyck Academie in Maastricht. Volgens hem schuilt de kracht van deze tentoonstelling in de diversiteit van de betrokken makers – qua achtergrond en discipline, maar ook wat betreft de breed uiteenlopende manieren waarop zij de bestaande beelden een nieuwe lading geven.

Khalidi: 'Door de beelden tegen zichzelf te keren, doorbreken de verschillende bijdragen aan deze tentoonstelling de totaliserende lens van de camera en de valse belofte van waarheid van het archief. Zo vinden zij kleine openingen voor verzet.'

Publicatie

De tentoonstelling *Eye(s) Open* gaat gepaard met een publicatie waarin de perspectieven van de elf kunstenaars worden samengebracht en waarin zowel artistieke als wetenschappelijke bijdragen reflecteren op een gewelddadige geschiedenis en de doorwerking daarvan in het heden. Ook geeft deze publicatie een aanzet tot nieuw onderzoek naar mogelijke samenwerkingen met lokale Indonesische archieven.

H. Khalidi, J. Öffner, A. Sarroff (eds.), Eye(s) Open – Nieuwe perspectieven op koloniaal filmerfgoed, uitgegeven door Eye Filmmuseum Amsterdam i.s.m. nai010 uitgevers Rotterdam, € 34,95.

Films & Talks

Voor de filmprogrammering rond *Eye(s) Open* worden circa vijf Eye on Art edities ontwikkeld. Hierin is aandacht voor de deelnemende kunstenaars en eerder gemaakt werk, en thema's zoals herkomst en AI en collectie.

///

Noot voor de redactie, niet voor publicatie

Voor meer informatie of beeldmateriaal neem contact op met:

Rachel Voorbij
Pers- & PR-manager
Eye Filmmuseum

Mob. 06 3025 4143
<mailto:pers@eyefilm.nl>